

Op weg naar Pasen 2022, 13 april Een bizarre wending

Een tijd geleden kreeg ik van een gemeentelid een bijzondere kei. Hij is beschilderd door de in Baalder wonende kunstenaar Andrej Andruchov. Het is een lijdende Christus die je intens verdrietig én liefdevol aankijkt. Ik kijk er regelmatig naar en laat het beeld dan binnendringen. Aan de hand van deze "kei van een Christus" én aan de hand van een aantal bijbelgedeelten heb ik zes woensdagen tot aan Pasen wat gedachten met jullie gedeeld over Pasen en ons en het leven. Deze laatste keer kies ik voor een andere afbeelding. Ook van een kei maar dan groter. Deze kei staat op een heuvel in Galilea, vlakbij Kapernaüm. Dat is het plaatsje bij het meer van Galilea waar veel van de bijbelverhalen zich afspelen. Het is ook de plaats waar Jezus heeft gewoond. Op deze heuvel, bergje, waar deze kei staat heeft Jezus ooit zijn wereldberoemde bergrede uitgesproken. Die bergrede staat in het boek van Mattheüs. En na zijn opstanding, zo vertelt diezelfde Mattheüs, ontmoet Hij zijn leerlingen op deze berg en stuurt ze de wijde wereld in. Maak mensen tot mijn leerlingen, doop ze en leer ze wat ik jullie op deze berg heb geleerd, zo klinkt het. En dat is wat er op die steen staat in het Latijn..

Vandaag wil ik met jullie nadenken over iets waar ik niet over uitgedacht raak. Ik hoop dat ik jullie kan meenemen in mijn fascinatie. Ik ben 4x in mijn leven op deze plek geweest en het is de plek die mijn leven tot op de dag van vandaag beïnvloedt. Er zijn in de oude geschiedenis veel meer mensen geweest met een hoogstaande moraal. Mensen die leefden op een inspirerende manier voor mensen uit die tijd. Net als bij ons. De naam van Martin Luther King die in 1968 werd vermoord kennen nog heel veel mensen. Dat komt óók omdat heel veel mensen die tijd nog hebben meegemaakt. Weinig mensen kennen, denk ik, de naam van John Newton. John wie? John Newton leefde in de 18^e eeuw in Engeland. Hij was kapitein op een schip dat goud verdiende aan slavenhandel. Totdat hij een aantal keren schipbreuk leed, zich bekeerde tot het christelijk geloof en van de weeromstuit een felle bestrijder werd van de slavenhandel. In zijn tijd wereldberoemd dus. Overigens, we kennen hem nog steeds zonder dat je het denk ik weet: hij heeft het wereldberoemde lied "amazing grace" geschreven.

Zo zijn er in de loop der tijden veel meer mensen geweest die in hun tijd écht een verschil hebben gemaakt. Maar met de tijd verdwijnen hun namen. En nou is het totaal bijzondere, dat een man die rond het jaar 30 één tot drie jaar – langer is het niet geweest – heeft rondgelopen in een klein stukje provincie van Israël tot op de dag van vandaag miljarden volgelingen heeft over de hele wereld die in Hem geloven. In onze dagen is Israël een bekend land, in de dagen dat Jezus er rondloopt is het een uithoek van de wereld. Dat het zo bekend is komt door Hem, Jezus van Nazareth. Hoe kán dat nou?

De enige logische verklaring die ik kan bedenken is dat Jezus daadwerkelijk is opgestaan uit de dood. Dat klinkt natuurlijk volstrekt onlogisch, daar kom ik zo nog wel even op terug. Maar nou neem ik je even mee. De vier boeken die over Jezus zijn geschreven die in de bijbel staan vertellen alle vier dat Jezus door Pilatus is gestorven. Nu zijn er ook twee buitenbijbelse bronnen, Tacitus en Flavius Josephus, die hetzelfde vertellen. Dat Jezus dus heeft geleefd én dat hij gestorven is door de kruisdood, daar is historisch geen twijfel over. Maar ja, die opstanding..... En nu komt het bijzondere in mijn ogen. De vrienden van Jezus moeten zich zwaar bedreigd hebben gevoeld tijdens en na die kruisiging. Het zou heel logisch zijn, dat ze na die kruisiging in Jeruzalem, het zuiden van het land, met de staart tussen de benen weer naar het noorden zijn gegaan. Want daar wonen ze, in en rond Kapernaüm. En dan gefrustreerd, verdrietig, bang hun oude leven weer zouden oppakken. Visser. Het bijzondere van de plek waar deze steen staat is dat je Kapernaüm kunt zien liggen. Dat is hun woonplek. Maar blijkbaar is de ontmoeting die ze op diezelfde plek, op die berg hebben voor hen zó overweldigend én overtuigend, dat ze hun mond helemaal niet houden. Ze zíen voor hun ogen Jezus verschijnen. Daar zijn ze niet de enigen in. Er zijn veel meer verhalen uit de bijbel van mensen die zeggen dat ze Hem hebben gezien, minstens 500 zijn het er. Het is een ander zien dan voor die tijd.

Aan de ene kant herkennen ze Jezus als dezelfde, aan de andere kant is Hij ook door de dood heen anders geworden. Maar Hij is het blijkbaar zó overtuigend, dat ze vanaf dat moment hun vertrouwde leven en Kapernaüm hun woonplek definitief achter zich laten. Ze trekken de wereld in met de boodschap die ze van Jezus hebben geleerd. Ze doen dat in de diepe overtuiging dat Hij leeft en dat de dood Hem en zijn boodschap niet klein konden krijgen. Dat is zó onlogisch, dat het wel waar moet zijn. Het is anders dan John Newton, het is anders dan Martin Luther King. Het is iets dat wereldwijd is geworden en nog altijd doorgaat.

Over beide wil ik wat zeggen, over die boodschap en die opstanding. Ze horen bij elkaar. Eerst maar die boodschap uit de bergrede.

Voor Joden maakt het wat uit dat het verhaal zich afspeelt op een berg. Een berg is de plek waar God tot hen spreekt. Dit is als het ware de troonrede van Jezus. De inhoud is radicaal en staat haaks op hoe het vaak toe gaat in de wereld. Kern is dit zinnetje “behandel andere mensen zoals jij wilt dat ze jou behandelen”. Overigens, dat zinnetje komt ook in andere religies voor. Dat is een vergaand zinnetje. Verder dan “wat jij niet wilt dat jou geschiedt, doe dat ook de ander niet”. Dat is: val de ander niet lastig, dan doen ze dat ook niet met jou. Dit is: ik wil graag dat mensen mij rechtdoen, liefhebben, helpen; hoe kan ik dat naar jou doen? Je hebt je handen er vol aan. Er staan ook andere radicale zinnen in. Heb je vijanden lief. Bid voor wie je vervolgen. Leen iets uit zonder dat je het terugverwacht. En oordeel en veroordeel niet. Als het ons zou lukken om de helft van die woorden in de praktijk te brengen, dan zou de wereld al een stuk liefdevoller zijn.

Toch winnen die woorden wel aan kracht, als je de verhalen over Jezus' leven ernaast legt. Waar wij politici en elkaar – en ik denk onszelf ook – vaak op afrekenen is dat we niet in de praktijk brengen wat we met onze mond zeggen. Practice what you preach. Je ziet dat Jezus het voor elkaar krijgt om dat te doen. Daarmee dwingt Hij, in de goede zin van het woord dwingen, wint Hij veel vertrouwen. Mensen die door anderen worden afgewezen en veroordeeld vinden bij Hem een luisterend oor, een begrijpend hart vol liefde en ze krijgen een nieuwe kans. Hij zet zich in voor mensen in de knel vanuit het idee van “doe aan de mensen wat jij wilt dat ze jou doen”. Hij helpt ze. Maar dan, als omgekeerd Hij wordt veroordeeld, mishandeld, blijft Hij die pacifistische houding van vredelievendheid houden: mensen die zijn vijand worden en naar het leven staan heeft Hij lief.

En die houding, die grondhouding waarmee Hij in het leven staat, die wenst Hij zijn leerlingen toe als Hij ze op die berg ontmoet waar Hij die hele rede heeft uitgesproken. En hij stuurt ze erop uit om van Hem en zijn leven, zijn sterven en opstaan te vertellen. Sterker nog, Hij wil dat zijn vrienden hun leven verder gaan wijden aan dat verhaal. Niet meer visser zijn op een meer, het oude en vertrouwde, maar dit nieuwe.

Dat ze dat gaan doen is zó onwaarschijnlijk gezien de hele dreigende situatie dat de enige plausibele reden is dat Jezus uit de dood is opgestaan. Maar op het moment dat ik dat uitspreek voel je ook direct hoe onwaarschijnlijk dat is. Daar toch wat over. In de tijd dat Jezus leeft heb je globaal twee grote stromingen in het Jodendom. Aan de ene kant heb je de Sadduceeën. Dat is een beetje de toplaag van de samenleving, veel priesters, mensen uit de hoge kringen. Zij geloven niet dat er leven na dit leven is. Je hebt ook de Farizeeërs. Dat woord heeft bij ons een negatieve bijklank, maar in de regel staan zij dicht bij wat wij zouden noemen “gewone mensen” dan de Sadduceeën. Zij geloven dat mensen ooit opstaan, ver weg, als de Messias komt. Maar dan allemaal tegelijk. Er is op dat moment geen stroming die ook maar met het idee heeft dat er één iemand uit de dood zou opstaan. Dat maakt de onthutsheid bij de mensen die het meemaken dan ook enorm groot. Als bijvoorbeeld Lucas vertelt dat vrouwen het graf leeg hebben gevonden en dat er twee lichtende figuren waren die zeiden, dat ze Jezus niet bij de doden moesten zoeken, reageren zijn vrienden daarop met: larie,

onzin. Zeker omdat Maria van Magdala erbij was. Die was ooit door Jezus van verwarrende demonen genezen, nou ja, het zullen de emoties wel zijn geweest waardoor ze in een soort van psychotisch delier terecht komt.

Ik kan voor mezelf praten wat ik wil en denken wat ik wil, maar er blijft aan de hele opstanding iets onwaarschijnlijk kleven. Uniek in z'n soort. Maar blijkbaar zó overtuigend dat de leerlingen het dus wél wagen en op weg gaan. Zelfs zo op weg gaan, dat ze enorme risico's durven nemen. Waar ze eerst door angst worden overmand als Jezus gevangen wordt, daar blijkt de hele opstanding van Jezus een medicijn tegen angst te zijn. Hij is erbij, Jacobus, in Gethsemané. Je kent het verhaal vast wel. De plek waar Jezus bidt of Hij niet de weg van de marteldood hoeft te gaan. Ik moet altijd denken aan hoe dat in Jesus Christus Superstar indrukwekkend wordt gezongen door Ted Neely als Jezus. Er zijn daar drie leerlingen, die van angst en vermoeidheid in slaap vallen. Petrus, Johannes en Jacobus. En als Jezus gevangen wordt genomen rennen ze weg. Petrus doet het zelfs zo in z'n broek dat hij tot drie keer toe loopt te ontkennen dat hij Jezus kent. Jacobus, daar horen we niks meer van. Tegelijk is die Jacobus de eerste die in het jaar 42 wordt gedood door Herodes vanwege zijn geloof in Jezus. En Petrus is vermoedelijk gedood in Rome rond het jaar 66. De verschijningen van Jezus door de dood heen zijn blijkbaar zó vertrouwenwekkend dat ze het gewaagd hebben. Hun vaste baan opgezegd, hun bestaanszekerheid vanuit de visserij achter zich gelaten en de wijde wereld in. Ik vind het zo absurd, dat ik het geloof. Ik vind het zo onwaarschijnlijk en ik zie tegelijk dat het al eeuwen doorgaat, het geloof in Jezus én in zijn waarden en normen – tot en met Martin Luther King en John Newton – dat ik me eraan overgeef. Hij is niet bij de doden, maar Hij leeft.

Dat maakt dat ik dit plekje met deze steen zo bijzonder vind. Het is de oorsprong van de bergrede, van die woorden die deze wereld anders kunnen maken en nog altijd doen. Het is de oorsprong van het begin van het geloof in Christus wereldwijd.